

M N I T R

Track II Monitor โดย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ฉบับที่ ๑๙/๖๕ (๑ - ๑๕ ก.ค.๖๕)

อินเดีย-ญี่ปุ่น ยกกระดับความร่วมมือทั้งที่มีผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ที่แตกต่างกัน

การเดินทางเยือนประเทศญี่ปุ่นของนายนเรนทรา โมดี นายกรัฐมนตรีของอินเดีย ถือเป็นโอกาสสำคัญที่อินเดียและญี่ปุ่น จะยกระดับการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน คือการเอาชนะความแตกต่างเชิงยุทธศาสตร์ของ ทั้งสองประเทศร่วมกัน ด้วยการแบ่งปันประเด็นข้อกังวลเกี่ยวกับอิทธิพลของจีน ซึ่งทั้งสองประเทศต่างมีความต้องการที่จะมี ส่วนร่วมในยุทธศาสตร์การตอบโต้ต่อบทบาทของจีนในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยอินเดียและญี่ปุ่นได้บรรลุข้อตกลงเชิงยุทธศาสตร์ ในระดับใหม่ ด้วยการยกระดับความร่วมมือเพื่อส่งเสริมแนวทางการป้องกันและการรักษาความมั่นคงของประเทศในด้านเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่สูงขึ้นท่ามกลางการขยายอิทธิพลของจีน

📖 ภายหลังจากการประชุมสุดยอดระหว่างนายกรัฐมนตรีอินเดีย นเรนทรา โมดี และนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ฟุมิโอะ คิชิดะ เมื่อเดือน มีนาคม ๒๕๖๕ ผู้นำทั้งสองนั้นยืนยันอีกครั้งถึงความสำคัญของการ เป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์พิเศษและระดับโลก เช่นเดียวกับกับ ข้อตกลงที่จะส่งเสริมความร่วมมือภายใน QUAD ซึ่งรวมถึง ออสเตรเลีย และสหรัฐอเมริกา ด้วยเป้าหมายร่วมกัน คือมุ่งมั่นที่จะ ทำให้เกิดเสรีและเปิดกว้างในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยทั้ง สี่ประเทศสมาชิกของ QUAD มุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือในการ ปฏิบัติการในภูมิภาคนี้ อาทิเช่น ความพยายามในการแก้ไขปัญหา จากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 การผลิตวัคซีนป้องกัน โควรสร้างพื้นฐาน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความมั่นคง ปลอดภัยทางไซเบอร์ และเทคโนโลยีที่สำคัญและเกิดขึ้นใหม่ (Critical and Emerging Technologies: CETs)

📖 การรุกรานยูเครนเปิดเผยความแตกต่างเชิงยุทธศาสตร์ สถานการณ์การรุกรานยูเครนของรัสเซียเกิดขึ้นเพียงไม่กี่ สัปดาห์ก่อนการประชุมสุดยอดของผู้นำอินเดียและญี่ปุ่น ในเดือน มีนาคม ๒๕๖๕ ซึ่งเผยให้เห็นถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้นในการ ตอบสนองของญี่ปุ่นและอินเดียต่อวิกฤตการณ์รัสเซียบุกยูเครน โดยญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศอยู่ร่วมในกลุ่ม G7 (แคนาดา ฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี ญี่ปุ่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา) ออกมา

ประณามการกระทำของรัสเซียและกำหนดมาตรการการคว่ำบาตร รัสเซีย ในขณะที่การตอบสนองของอินเดียจำกัดเท่าที่การแสดงออก ถึงความวิตกกังวลและการประณามรัสเซีย

ในระหว่างการประชุม นายฟุมิโอะ คิชิดะ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น และนายนเรนทรา โมดี นายกรัฐมนตรีอินเดีย ทั้งสองฝ่ายประเมิน การรุกรานในความหมายที่กว้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในภูมิภาค อินโด-แปซิฟิก และเรียกร้องให้มีการหยุดใช้ความรุนแรงในทันที ถ้อยแถลงดังกล่าวไม่ได้มีการกล่าวถึงรัสเซียโดยตรง นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น ยังได้ประกาศว่า ทั้งญี่ปุ่นและอินเดียมีมุมมอง ร่วมกันว่า “ความพยายามใด ๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพที่เป็นอยู่ แต่เพียงฝ่ายเดียวโดยใช้กำลังทางทหาร ไม่สามารถยอมรับได้ใน ภูมิภาคใด ๆ ของโลก”

ความแตกต่างของทั้งสองฝ่ายถูกเปิดเผยอีกครั้งในเดือน เมษายน ๒๕๖๕ เมื่อญี่ปุ่นมีความตั้งใจจะส่งเครื่องบินทหารไปยัง อินเดียเพื่อรวบรวมเสียงเพื่อมนุษยธรรมสำหรับผู้ลี้ภัยชาวยูเครน แต่แผนเหล่านี้ถูกขัดขวางหลังจากที่อินเดียอนุญาตให้เพียงเครื่องบิน พาณิชยกรรมที่เสี่ยงเท่านั้นที่จะมารวบรวมเสียงเพื่อมนุษยธรรม สำหรับผู้ลี้ภัยชาวยูเครน เนื่องจากอินเดียเชื่อว่า การอนุญาตให้ เครื่องบินทหารลงจอดในประเทศจะเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่อง ความมั่นคงปลอดภัย

ในขณะที่อินเดียยังคงดำเนินยุทธศาสตร์ “หลายแนวร่วม” (Multi-alignment) และ “ความเป็นเอกราชเชิงยุทธศาสตร์” (Strategic Autonomy) เพื่อสร้างความสมดุลความสัมพันธ์ระหว่างประเทศตะวันตกและรัสเซีย แต่ยังคงพึ่งพารัสเซียอย่างมากสำหรับการสนับสนุนในด้านการทหาร ซึ่งคิดเป็นประมาณ ๕๕% ของการจัดสรรทหารและอะไหล่ทั้งหมด ในทางตรงกันข้าม ผลประโยชน์ของญี่ปุ่นอยู่ที่การรวมเป็นหนึ่งเพื่อต่อต้านรัสเซีย เพื่อปกป้องระเบียบที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎกติกา (Rules-based Order) ซึ่งเป็นหนึ่งในค่านิยมที่สำคัญที่สุดของญี่ปุ่นในการบรรลุตามความมุ่งหมายในการสร้าง “อินโด-แปซิฟิกให้เป็นภูมิภาคที่เสรีและเปิดกว้าง”

การเติบโตของพื้นที่ความร่วมมือ

แม้ว่าอินเดียและญี่ปุ่นจะมีผลประโยชน์ในเชิงยุทธศาสตร์ที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองประเทศยังคงกระชับความสัมพันธ์ความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการป้องกันและความมั่นคงของประเทศ รวมไปถึงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศแบบทวิภาคีได้ถูกจัดขึ้นภายใต้กลไกการเจรจาในระดับรัฐมนตรี ๒+๒ ซึ่งมีรัฐมนตรีต่างประเทศและรัฐมนตรีกลาโหมจากทั้งสองฝ่ายมาเข้าร่วมประชุม (India-Japan ๒+๒ Foreign and Defence Ministerial Dialogue) ซึ่งการประชุมครั้งที่ ๒ ถูกจัดขึ้นเมื่อกลางปี ๒๕๖๕ โดยมีรองที่ปรึกษาด้านความมั่นคงแห่งชาติของทั้งสองประเทศเข้าร่วมด้วยการเจรจาในระดับรัฐมนตรี ๒+๒ สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างอินเดียและญี่ปุ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นยุทธศาสตร์และความมั่นคง (First Strategic and Security)

ความร่วมมือด้านกลาโหมและความมั่นคงของทั้งสองประเทศมีแข็งแกร่งขึ้นในเดือน กันยายน ๒๕๖๓ เมื่ออินเดียและญี่ปุ่นลงนามในข้อตกลงการจัดหาและการบริการ หรือ ACSA (Acquisition Cross-Servicing Agreement) ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันด้านโลจิสติกส์ทางการทหาร ที่จะทำให้อินเดียและญี่ปุ่นแบ่งปันความสามารถในการป้องกันประเทศซึ่งกันและกัน รวมถึงการสนับสนุนที่พักอาศัยและอาหารในช่วงระหว่างการฝึกซ้อมและฝึกอบรมของทั้งสองประเทศ โดยข้อตกลงดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔

อินเดียเป็นหนึ่งใน ๕ ประเทศของญี่ปุ่นที่มีข้อตกลง ACSA ซึ่งมีประเทศออสเตรเลีย แคนาดา สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา ร่วมอยู่ด้วย การสนับสนุนด้านโลจิสติกส์ผ่านข้อตกลง ACSA สามารถทำให้อินเดียและญี่ปุ่น ยกกระดับความร่วมมือกับประเทศที่สาม (Third Countries) ได้ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจในระดับทวิภาคีของอินเดียและญี่ปุ่นได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา แม้ว่าปัจจุบันระดับการค้าการลงทุนของญี่ปุ่นในอินเดียจะยังคงมีอยู่ไม่มากนัก โดยญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนรายใหญ่ที่สุดอันดับแปดในอินเดีย การค้าในระดับทวิภาคีเป็นสัญญาณสำคัญสำหรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ ญีปุ่นยังคงเดินทางเรียกร้องให้อินเดียตัดสินใจเข้าร่วม RCEP (Regional Comprehensive Economic Partnership) หรือความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ซึ่งเป็นเป็นเขตการค้าเสรีที่ใหญ่ที่สุดในโลก มีผลบังคับใช้ ๑ มกราคม ๒๕๖๕ โดยมีสมาชิก ๑๕ ประเทศ ได้แก่ อาเซียน ๑๐ ประเทศ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เนื่องจากอินเดียได้ออกจากการเจรจาไปในปี ๒๕๖๒ ถึงแม้ว่าอินเดียจะไม่เข้าร่วม RCEP อย่างเป็นทางการภายในไม่กี่ปีข้างหน้า สาเหตุหลักเนื่องจากความกังวลเกี่ยวกับข้อตกลงที่เปิดโอกาสให้จีนได้มีโอกาสมากมายสำหรับการขยายการค้า ซึ่งโอกาสในการขยายการค้า นั้นสามารถเกิดขึ้นได้ผ่าน IPEF (Indo-Pacific Economic Framework) หรือกรอบความร่วมมือเศรษฐกิจอินโด-แปซิฟิก เพื่อความเจริญรุ่งเรือง ที่นำโดยสหรัฐฯ ซึ่งเปิดตัวเมื่อ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ซึ่งอินเดียและญี่ปุ่นเป็นสองประเทศในสมาชิก ๑๒ ประเทศที่ก่อตั้ง

ความร่วมมือทางเทคโนโลยีได้เพิ่มขึ้นทั้งในระดับทวิภาคีและผ่าน QUAD เทคโนโลยีเป็นเสาหลักของความช่วยเหลือด้านการพัฒนาในต่างประเทศของญี่ปุ่นไปยังอินเดีย ในปี ๒๕๖๔ ทั้งสองประเทศตกลงที่จะส่งเสริมความร่วมมือในด้าน ICT รวมถึง 5G, ความปลอดภัยด้านโทรคมนาคม, สายเคเบิลใยแก้วนำแสงใต้น้ำ และเทคโนโลยีเมืองอัจฉริยะ ความร่วมมือในด้านนี้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้นในปี ๒๕๖๔ เมื่อ QUAD ได้จัดตั้งคณะทำงานด้านเทคโนโลยีที่สำคัญและเกิดขึ้นใหม่ โดยมุ่งเน้นที่หลักการทางเทคโนโลยี การพัฒนามาตรฐาน การสื่อสารโทรคมนาคม การตรวจสอบแนวโน้มของเทคโนโลยี และห่วงโซ่อุปทานด้านเทคโนโลยีที่สำคัญ

แม้ว่าจะมีความแตกต่างในความสัมพันธ์ทวิภาคี แต่สิ่งเหล่านี้มีนัยสำคัญโดยความเต็มใจของทั้งอินเดียและญี่ปุ่นที่จะร่วมมือกันเพื่อตอบโต้บทบาทและอิทธิพลในระดับภูมิภาคของจีน การเยือนญี่ปุ่นของนายกรัฐมนตรีอินเดียเปิดโอกาสให้สองมหาอำนาจในอินโด-แปซิฟิกได้กระชับความสัมพันธ์หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้นทั้งในระดับทวิภาคี และกลุ่ม QUAD

ที่มา : <https://www.iiss.org/blogs/analysis/2022/05/india-and-japan-enhance-cooperation-despite-their-differences>

๖๒ ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

admin_info@sscthailand.org

๐ ๒๒๗๕ ๕๗๑๕-๑๖

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ : Strategic Studies Center

<https://www.facebook.com/sscthailand.org/>

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

กรุณาติดต่อ ศูนย์

